

Asia: VN/19726/2023

Vammaispalvelulain voimaantulon siirtäminen

Lausuntopyyntö

Lausunnonantajan organisaatio

Järjestö

Kannatatteko uuden vammaispalvelulain voimaantulon siirtämistä ajankohdasta 1.10.2023 uuteen ajankohtaan 1.10.2024?

Kyllä

Halutessanne voitte antaa tiiviit perustelut vastaukselle:

Esitys perustuu Petteri Orpon hallituksen 16.6.2023 julkaisemaan ohjelmaan, joka edellyttää uuden vammaispalvelulain voimaantulon siirtämistä soveltamisalan tarkentamiseksi. Tehtävänä on hallitusohjelman mukaan lisäksi huomioida uuden vammaispalvelulain valmistelussa lakiin eduskuntakäsittelyn aikana tehdyt lisäykset.

Voimaantulo:

Hallitusohjelmakirjauksen mukainen vammaispalvelulain ja siihen liittyvien muiden lakien uusi voimaantulopäivä olisi 1.10.2024, johon mennessä valmisteltaisiin tarvittavat muutokset uuteen lakiin.

Toisena vaihtoehtona valmistelussa on esityksen mukaan ollut vaihtoehto, jossa lait tulisivat voimaan 1.1.2025. Halin näkemyksen mukaan tämä lain myöhempi voimaantulo on kannatettava ja parempi vaihtoehto. Kolmen kuukauden lisäaika tukisi vammaispalvelulain soveltamisalaa koskevien säännösmuutosten huolellisempaa valmistelua, mikä on tärkeää vaikutusten arvioinnin, sidosryhmien kuulemisten ja huolellisen eduskuntakäsittelyn näkökulmasta. Voimaantulon siirtäminen 1.1.2025 antaisi myös hieman lisäaikaa henkilöstötarpeen kasvuun varautumiselle. On huomattava, että eduskunnan uuteen vammaispalvelulakiin tekemien muutosten henkilöstövaikutuksia ei ole kattavasti arvioitu.

Henkilöstön tarve:

Uutta vammaispalvelulakia koskevassa hallituksen esityksessä arvioitiin, että uudistus edellyttää henkilöstön lisästarvetta noin 600-700 henkilötyövuoden verran. Lakiin tehtiin kuitenkin eduskuntakäsittelyssä muutoksia.

Ikääntymisrajoituksen poistamisen eduskuntakäsittelyssä arvioitiin aiheuttavan lisäkustannuksia, jotka huomioitiin vuosien 2023 - 2024 talousarvioissa. Erityisen osallisuuden tuen tuntimäärän noston arvioidaan lisäävän henkilöstötarvetta noin 100 henkilötyövuotta.

Esityksessä todetaan, että mikäli uuden vammaispalvelulain voimaantuloa siirretään, siirtyy myös lisähenkilöstön tarve lain uuteen voimaantuloajankohtaan saakka. On kuitenkin huomioitava, että henkilöstötarpeen kasvuun varautumisesta on jo ennen voimaantulohetkeä todennäköisesti ehtinyt syntyä toimijoille kustannuksia.

Kustannukset:

Uuden vammaispalvelulain kustannukset on arvioitu vuoden 2023 talousarvioon loka-, marras- ja joulukuun osalta ja ne ovat 5,6 miljoonaa euroa. Kustannukset vuoden 2024 talousarviossa ovat 25,2 miljoonaa euroa. Jos lain voimaantulo päätetään siirtää vuodella eteenpäin lokakuun 2024 alkuun, nämä kustannukset esityksen mukaan siirtyisivät vuodella eteenpäin.

Uuden vammaispalvelulain alkuperäinen voimaantuloajankohta olisi ollut 1.10.2023 ja sen kustannusvaikutukset on otettu huomioon vuoden 2023 ensimmäisessä lisätalousarviossa. Kustannukset ovat 5,6 miljoonaa euroa. Nämä kustannukset tulee esityksen mukaan vähentää momentilta 28.89.31 vuoden 2023 toisessa lisätalousarvioesityksessä. Lisätalousarvioesityksessä on kuitenkin huomioitava, että toimeenpanoon valmistautumisen ollessa pitkällä, on uudesta laista jo syntynyt kustannuksia.

Toimeenpanoon valmistautuminen:

Esityksen vaikutusarvioinneissa todetaan, että lain toimeenpanoon valmistautuminen on jo pitkällä. Hyvinvointialueet ovat alkaneet valmistautua uuden vammaispalvelulain toimeenpanoon jo lakiesityksen eduskuntakäsittelyn aikana syksyllä 2022. Voimaantulon lykkäämistä koskevassa esityksessä ei ole erikseen arvioitu vaikutuksia yrityksiin, mutta uutta vammaispalvelulakia koskevan hallituksen esityksen yritysvaikutusten arvioinnissa todetaan, että lakiesityksellä on vaikutuksia joidenkin yritysten liiketoimintamahdollisuuksiin, sillä uudistuksen myötä tarvitaan lisää esimerkiksi erityisen osallisuuden tuen ja tuetun päätöksenteon ja valmennuksen palveluita. Myös lain voimaantulon lykkäämisellä on täten yritysten liiketoimintamahdollisuuksiin kohdistuvia vaikutuksia.

Vammaispalvelulain voimaantulon siirto hyvin pian lain hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen ja juuri ennen sen voimaantuloa on lainsäädännön ennakoitavuuden näkökulmasta huonoa päätöksentekoa: se heikentää mahdollisuuksia ennakoida tulevaisuutta ja kohdistaa resursseja ja osaamista tehokkaalla tavalla. Mikäli soveltamisalaan tehdään edelleen muutoksia, kuten hallitusohjelmassa todetaan, on henkilöstövaikutukset arvioitava esityksen valmistelun yhteydessä huolellisesti, ja niiden toimeenpanoon on annettava riittävä aika.

Lindeberg Laura
Hyvinvointiala HALI ry